

Nederland heeft hectische tijden achter de rug. Op de dag dat ik dit stukje schrijf, hebben de verkiezingen van 15 mei net plaats gevonden. Doordat uw leesdatum nog ver van mijn schrijfdatum aflight, heeft het geen nut om nu uitvoerig in te gaan op de politieke consequenties van de verkiezingsuitslag en de gevolgen ervan voor het waterbeheer. Wel wil ik overwegen wat mogelijk parallellen zijn tussen de politieke wereld en de wereld van het waterbeheer.

Laat ik beginnen met een analyse van de politiek in de periode van vlak voor de opkomst van Fortuyn. We leefden in een paars polderland, waar iedereen tevreden was met hoe het ging. Er was zelfs sprake van enige zelfgenoegzaamheid over onze manier van besturen, die we regelmatig in het buitenland moesten toelichten. Juist door conflicten te vermijden, kon onze economie groeien, in een wereld waar de Nieuwe Economie grenzeloze mogelijkheden leek te bieden. Vanuit die tevredenheid kozen de politieke partijen hun leiders waarmee ze de verkiezingen in wilden gaan. De PvdA koos een visionair, gedreven vakman, die in politieke processen altijd net iets meer voor de eigen partij wist binnen te halen dan verwacht. Vanwege dat vakmanschap werd hij door collega's erg gerespecteerd. De VVD koos een bruggenbouwer, een beminnelijk mens zonder vijanden, die erg door zijn collega's werd gewaardeerd.

En toen kwam Pim Fortuyn. Ik wil niet ingaan op de inhoud van zijn verhaal, omdat ik tot op de dag van vandaag niet geloof dat het de basis was van zijn succes. Het boeiende was dat hij een vorm vond die aansluit bij deze tijd. Een kruising tussen populisme, overdrijving, persoonlijke emotionaliteit en gevoel voor show maakte bij grote groepen mensen het gevoel los dat de gevestigde politieke orde hen niet meer vertegenwoordigde.

Verbijsterend was het onvermogen van de gevestigde orde om met zo'n nieuwe vorm om te gaan. Ter rechtvaardiging kan worden aangevoerd dat ze daar ook niet op geselecteerd waren. Een politiektechnisch vakman doet niet aan show, een bruggenbouwer doet niet aan overdrijving. In eerste instantie werd het nieuwe geluid genegeerd: iets wat zo buiten de gevestigde orde viel, kon nooit iets opleveren. Dat was arrogant, nog niet eens bewust. Het was een reactie van een naar binnen gekeerde wereld, waarbij er gemakshalve van uitgegaan wordt dat de waarden binnen de eigen beroepsgroep ook in de buitenwereld gelden.

Uiteindelijk veranderde men van strategie. Er werd aansluiting gezocht bij de vorm van Fortuyn, terwijl Fortuyn zelf aansluiting begon te zoeken bij de inhoud van de gevestigde orde. De moord van 6 mei maakte abrupt een einde aan dat proces. Uiteraard is een dergelijke politieke moord het ergste wat een democratie kan overkomen.

Persoonlijk heb ik het zwijgen van de gevestigde politieke partijen na de moord als zeer stuitend ervaren. Alsof alles wat er voor die tijd aan campagne gevoerd werd, irrelevant geneuzel was geworden. Alsof er juist op dat moment geen behoefte zou zijn aan een visie op wat er in Nederland aan de hand was. Alsof politiek een spel is, wat je naar believen

kunt stilleggen en weer kunt oppakken. Alsof ze zich nooit gerealiseerd hebben dat hun werk direkt invloed had op de levens en veiligheid van anderen. Juist dit zwijgen op het moment dat de kiezer een mandaat voor vier jaar moest afgeven, bevestigde het beeld van de eigen gesloten wereld, waarbinnen wel over de werelden van anderen werd besloten.

De gebeurtenissen hebben me aan het denken gezet over onze eigen beroepsgroep, en dat zou ik graag met u delen. We hebben het eerder in Stromingen wel gehad over de gevaren van business as usual, van alleen maar bezig zijn met waar je altijd mee bezig was. Regelmatig lezen we bijdragen van vaktechnisch gewaardeerde collega's die we met respect bejegenen. Maar zijn onze items voor de inwoners van Nederland nog wel allemaal zo relevant? Is verdroging vak-idiot gepielemuis of een door de bevolking gedragen probleem? Als de bevolking het probleem niet draagt, is er dan sprake van een verhoogd inzicht zodanig dat wij de bevolking tegen haar domheid moeten beschermen, en zo ja, op basis van welk mandaat? Hebben we werkelijk behoefte aan een dertiende variant van de berekening van de drainageweerstand, of zijn we dan uitsluitend bezig met vakinhoudelijke zelfbevrediging? In hoeverre zijn de mensen die ons vak moeten vertegenwoordigen en uitdragen in staat om de juiste analyses te maken, een daarop aansluitende visie te ontwikkelen, over te dragen en te realiseren? In hoeverre zijn onze vakinhoudelijke leiders nog wel in staat om ons te inspireren?

Graag wil ik in dit stukje oproepen tot bezinning. Stromingen is het vakblad van hydrologen, opgericht om ons vak inhoudelijk te versterken. Daaraan voorafgaand moet de vraag gesteld worden van de relevantie van ons vak voor de inwoners van ons land. Dienen we die inwoners, of willen we over hen heersen?

Ik ben niet in alle opzichten positief over watermensen. Als ik ze op het zoveelste vrijblijvende symposium hun ervaringen hoor uitwisselen, bekruipt me wel eens het gevoel van zelfgenoegzaamheid, van een in zichzelf gekeerde wereld. Er gebeuren heel veel knappe dingen in waterland, maar die knapheid gebruiken we toch ook in hoge mate om elkaar mee bezig te houden. We voelen ons belangrijk, omdat 'water' erkend is als sturend mechanisme voor de ruimtelijke ordening, maar op wat losse projecten en studies na zijn we niet capabel om die sturing vorm te geven. Het heeft allemaal wel wat van de politieke situatie van voor de opkomst van Fortuyn.

Wat ik van de verkiezingsuitslag leer, is dat waardering van collega's onvoldoende is om op den duur stand te houden. Als we duurzaam respect van de buitenwereld nastreven, is er meer nodig dan vakinhoudelijke kwaliteiten. Het begint met een luisterend oor, het gaat verder met inlevend vermogen. Vervolgens is er een analyse nodig, die uitmondt in een visie. Die visie moet uitgedragen worden, waarvoor eigentijds taalgebruik vereist wordt. Bovendien moet er voldoende zelfrelativering zijn om die visie bijtijds bij te stellen.

In een land waar zo veel op zijn kop staat, kunnen we ons terugtrekken in onze oude waarden en veiligheden, maar ook kunnen we het moment aangrijpen om te overwegen of er in ons vak behoefte is aan nieuwe en vernieuwende impulsen. Ik zeg niet dat we het fout doen, maar graag zou ik wat zekerder willen weten dat we het goed doen. Uw bijdrage aan die evaluatie is van harte welkom.

HB